

ZİRÂİ REFORMDA MEMLEKETİ İFLÂS ETMİŞ BİR REJİME GÖTÜRMEK İSTİYORLAR

Herkesin bildiği ve kabul ettiği gibi, memleketimizin en başta gelen sosyal meselelerinden biri, ziraat ve köy kalkınması davamızdır. Yakınlarda geçirilmiş olan toprak dağıtım kanunu ve yakında geçirilmesi beklenen ziraî donatım tasarısı bu müzmin derde deva olarak alınmış tedbirlerdir. Lâkin, bu kanunların geçirilmesiyle bu büyük davamızın kökünden, nihaî olarak halledileceğini sanmak, meseleyi pek basit, safdilâne bir şekilde görmek olur. Her kanun, şuurlu ve sarih, veya zımnen ve farkında olunmıyarak muhakkak belirli bir görüşten hareket eder ve o görüşü tatbikatta gerçekleştirmek gayesini güder. Eğer bir kanunun dayandığı ve güttüğü siyaset cemiyetin gerçeklerine, objektif şartlarına ve cemiyetlerin genel değişme seyirine uygun ise o kanun başarılı neticeler verir; değilse, tatbik edilmeye zorlandıkça vaziyeti kötüleştirir ve nihayet gerçek şartlara karşı tutunamıyarak tatbik edilmez ve edilemez bir hale gelir. Bunun için memleketin sosyal davaları ele alınırken iki soru sorulmalıdır. Birincisi, ne gibi bir görüşten hareket ediliyor, ne çeşit bir sosyal nizam gerçekleştirilmek isteniyor? İkincisi, gerçekleştirilmek istenen sosyal görüş, sosyal gerçeklere, cemiyetin objektif gelişme şartlarına uygun mudur?

Bir Ziraî İdeoloji

Bugün memleketimizde, ziraat ve köy kalkınması bahsinde, gayet belirli ve sarih bir iktisadi görüş vardır ve bu görüş nüfuzlu çevrelerde yaygındır da. Bu “ziraî teknoloji”nin mümessilleri bugün ziraat işlerinde müessir, mesul makamlarda bulunuyorlar ve toprak dağıtım ve ziraî donatım kanunlarıyla bu ideoloji, nazariyeden tatbikata geçmek temayülünü gösteriyor, bunun için de, memleketimiz ziraatının gidişi ve istikbali bakımından taşıdığı mânanın ehemmiyeti artmıştır.

Bu “ziraî ideoloji”nin ana hatları nelerdir? Kabil oduğu kadar neşredilmiş yazılarda kullanılan tâbirler, ifade şekilleriyle bu ideolojiyi hülâsa edelim^(*)

İdeolojinin dayandığı esas fikir, hareket noktası, Türkiye’de: “Kendi kucağında kendine yeten, hiçbir yere hiçbir suretle bağlanmıyan bütün bir millet iktisadi kurmak” fikridir, otarşi siyasetidir. “Kendine yeterlik” yani kendi yağıyla kavrulan, kendi içine kapalı, dünyanın gidişinden tecerrüt etmiş bir Türkiye yaratmak fikri, yazılarda tekrar tekrar ısrarla beliriyor. Kendine yeter Türkiye iktisat bütünü, ancak ziraat etrafında taazzuv edebilecektir; böylece, bugün olduğu gibi yarın da memleketimizin iktisadi temeli ziraat olacaktır.

Ziraî istihali arttırmak bahsinde entansif değil, ekstansif ziraate taraftarlardır, yani, ileri teknik ve vasıtalarla, makine ve fennî usullerle, dönüm başına verimi âzamî derecede artıracak şekilde “derinlemesine ziraat”e değil de, bugünkü vasıtalarla, köylüye ancak bir derece daha yüksek el âletleri verip boş yatan arazinin sürülmesini temin ederek “genişlemesine ziraat”e ehemmiyet verilmelidir. Köylü

aile-işletmeleri, “her birinin kendi kuvvetine yetecek kadar” toprak sahibi olmalıdır, bu toprakları işlemek için köylüye bugünkünden ancak “bir derece daha yüksek” âletler verilmeli, ancak biraz daha ileri usuller öğretilmelidir. Memleketimiz ziraatine makine değil, el âletleri lâzımdır. Makinenin ve daha ileri usullerin Türkiye ziraatında yeri olamaz, çünkü “teknğin mümkün kıldığı bir çok işlerin hakiki hayatta yeri yoktur” ve “memleketimiz ziraatine ileri ziraatlerden birinin teşkilâtını vermek ne mümkündür, ne de doğrudur.”

Yama Siyaseti

Yarını hazırlayacak yeni köylü nesilleri de bu programı gerçekleştirecek surette yetiştirilecektir. Bugünkü ziraî istihlal organizasyonu durumu ana çizgileriyle muhafaza edilerek yalnız, yamanıp, tamir edilip düzeltilerek yarın da devam edecektir. Yeni köylü nesillere “nazarî ders” okutulmayacaktır, yani ilmi bilginin tatbikine dayanan ileri ziraat usullerinden yeni köylü nesillerin “nazarîdir” diye nasibi olmayacaktır. Köylü gençler sadece “içinde doğdukları köy hayatından bir derece daha yükselmiş ve iyileştirilmiş bir hayat içinde”, küçük çiftliklerde çalıştırılarak yetiştirilmelidirler. Bu gençlerin bu çiftliklerde öğrenecekleri ve yarın tahakkuk ettirecekleri istihlal şekli, bugünkü köylü işletmelerinin düzenli ve elverişli organizasyonundan daha ileri olmamalıdır.

Küçük İşletmeler

Yine bu ideoloji taraflarlarına göre devletin ziraî istihlale doğrudan müdahalesi, ziraî istihlale girişmesi lüzumsuzdur. Ziraatte devletin “rolü olmakla beraber... kısa bir zamanda netice alınmayacağı için lüzumlu olmadığı” ileri sürülür. Mesele, “küçük köylü işletmelerinin bugünkü şartlar altında bugünkü vasıtalarla takviyesidir.” Böylece, devlet çiftlikleri ve devletçilik prensipimizin ziraatte de kendini ifade etmesi bahsi bir yana bırakılmış oluyor.

Ziraat etrafında taazzuv ederek “kendine yeter millet iktisadı bütünü”nde sanayiinin yeri ve rolü ne olacaktır? Sanayie kesin olarak ikinci derecede bir rol verilir. Sanayiinin, kendi başına hayatî bir istihlal şubesi olduğu için değil, ziraatin ihtiyaçlarına cevap verebileceği için memleket iktisadi bakımdan ehemmiyeti, “iktisadımızın temeli olan ziraatin teknik ve ekonomik inkişafı için bir zaruret” oluşundadır. Bundan ötürü bilhassa ziraî sanayinin kurulması ve gelişmesi meselesi üzerinde durulmalıdır (şarapçılık, yağcılık, peynircilik gibi...) Sanayie verilen ikinci bir rol de iktisat bütünüünün kendine yeterliğini sağlamaktır. Türkiye, “kendine yeter bir iktisat bütünüüne erişinceye kadar” sanayileşecektir.

Ziraî mahsulleri kıymetlendirmek üzere kurulacak sanayi (peynircilik, yağcılık, şarapçılık ilh.), şimdye kadar devletin kurduğu sanayi gibi büyük endüstri şeklinde olmamalıdır. Devletin kurmuş olduğu büyük kapasiteli şarap, bira, şeker sanayii gibi sanayi teşekkülleri kurmak, ziraat üzerinde “küçük sanatların yapacağı faydalı tesiri temin edemez.” Buna mukabil, “küçük ziraat sanatları” üzerinde ısrarla durmak lâzımdır. “Ziraat sanatları, müstahsilin kendi mahsulünü işlemek üzere kurduğu küçük ziraî sanayi müesseseleridir”. Sanayi, memleketi kendine yeter iktisadi bütünlüğe erişirmek için geliştirirken de “büyük kapasiteli sanayi gibi temayüllere

kapılarak zaman ve kuvvet harcanmamalıdır”.

Akla Gelen Sualler

Kısacası, memleketin iktisadî temeli bugün olduğu gibi yarın da ziraat olmalıdır. Sanayi ancak tamamlayıcı bir rolde ve ancak kendine yeter bir iktisat bütünü temin edecek kadar gelişmelidir. Üzerinde durulması, ehemmiyet verilmesi gereken sanayi şubeleri ziraî mahsulleri kıymetlendirecek olan sanayidir, asıl, temel sanayi şubeleri değildir. Bunlar da büyük makine sanayi şeklinde kurulmıyacaktır; memleketimiz sanayiine, dükkânında veya atölyesinde birkaç çırak ve usta ile çalışan “küçük sanat” erbabının işletmeleri hâkim olacaktır, tıpkı ziraatte, yeni makineler değil, ancak “yeni âletler” kullanan “bugünkünden bir derece daha iyileşmiş bir hayat” süren köylünün “biraz daha düzenli ve elverişli” hale getirilmiş küçük işletmeleri hâkim olacağı gibi.

-İkinci yazı gelecek sayıda-

(*) *Dönüm mecmuası koleksiyonu, 1932-1940 ve Ş. Raşit Hatipoğlu, Türkiyede ziraî buhran, 1936.*

Görüşler, Sayı 1, Aralık 1945